

könyv
könyvtár
könyvtáros

2003
június

Local
Studies
Collection
Management

EDITED BY MICHAEL DEWE

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

12. évfolyam 6. szám

2003. június

Tartalom

Könyvtárpolitika

Dippold Péter: A PULMAN-program	3
Az oeirasi kiáltvány	6
Az oeirasi akcióterv	9
Hegyközi Ilona: Brit–magyar szeminárium Budapesten – másodszor	10

Fórum

Horváth Ádám: Közhasznúsági jelentés a Magyar Országos Közös Katalógus Egyesület 2002. évi tevékenységéről	13
---	----

Műhelykérdések

Bakonyi Géza: Informatikai fejlesztések a magyar könyvtárakban	19
Ásványi Ilona: Az egyházi könyvtárak a XX. század utolsó évtizedében ...	23
Mihalik József–Plihál Katalin: A kartográfiai dokumentumok állományvédelméről a virtuális magán térképgyűjteményekig	33

Perszonália

Redl Károly: Beszélgetés dr. Balázsné dr. Veredy Katalinnal	43
Fügedi Péterné: Dr. Wittek Lászlóné (Csűrös Éva) 1929–2003	50

Konferenciák

Ekler Péter: Muzeális állományt őrző könyvtárak 4. találkozója.....	52
--	----

Könyv

Gáncsné Nagy Erzsébet: Angol nyelvű kézikönyv helyismereti gyűjtemények szakemberei számára	56
Murányi Lajos: Születésnap köszöntés – egy kissé megkésett könyvismeretetéssel	58

From the contents

Péter Dippold: PULMAN project (3);

Ilona Hegyközi: British–Hungarian seminar in Budapest – for the second time (10);

Ádám Horváth: Report on the activity of the Hungarian National Shared Catalogue Association in 2002 (13);

Géza Bakonyi: Information technology developments in Hungarian libraries (19);

Ilona Ásványi: Church libraries in the last decade of the 20th century (23)

Cikkeink szerzői

Ásványi Ilona, a pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatóhelyettese; *Bakonyi Géza*, a Szegedi Tudományegyetem Könyvtárának főigazgató-helyettese; *Dippold Péter*, a Könyvtári Intézet igazgatója; *Ekler Péter*, az OSZK tudományos titkára; *Gáncsné Nagy Erzsébet*, a Győri Megyei Könyvtár munkatársa; *Hegyközi Ilona*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Horváth Ádám*, az OSZK informatikai főigazgató-helyettese; *Mihalik József*, a HM Térképészeti Kht. munkatársa; *Murányi Lajos*, az MTA Könyvtára osztályvezetője; *Plihál Katalin*, az OSZK osztályvezetője; *Redl Károly*, az Országgyűlési Könyvtár tájékoztatói igazgatója

Szerkesztőbizottság:

Biczák Péter (elnök)

**Borostyániné Rákóczi Mária, Kenyéri Kornélia,
Poprády Géza**

Szerkesztik:

Győri Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu; Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: az Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Könyvtári Intézet, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Felelős kiadó: **Dippold Péter**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Freier László**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatja a

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Nemzeti Kulturális Alapprogram

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 3600 forint. Egy szám ára 300 forint

HU–ISSN 1216-6804

A PULMAN-program

A PULMAN-projekt az Európai Unió „Információs Társadalom Technológiái” kulcsakciója keretében a közkönyvtárak, helyi múzeumok és levéltárak együttműködésének és teljesítményének erősítésére indult 2001-ben. Közvetlen előzménye a Európai Közösség korábbi pályázati periódusában a Publica nevű program volt. A projekt tevékenysége szervesen kapcsolódik az eEurope akciótervhez, amely többek között a modern közszolgáltatások fejlesztését is tartalmazza, mint pl. az e-kormányzat, e-tanulás, e-egészségügy stb. A projekt fokozott figyelmet szentel a közkönyvtárakban történő internethasználattal kapcsolatos gyakorlati ismeretek fejlesztésének. A PULMAN-projektben 26 európai ország dolgozik, számuk további tízzel bővült a földrajzi kiterjesztést szolgáló PULMAN-XT kapcsolódó program elindulásával. Magyarország a kezdetektől részt vesz a PULMAN tevékenységében, az ország képviselője a Publika Magyar Könyvtári Kör volt a most záródó periódusban, koordinátora Billédiné dr. Holló Ibolya.

A programnak valóban sikerült megvalósítani az európai összefogást a közgyűjtemények területén. Egyik legfontosabb kézzel fogható eredménye egy 20 nyelvre lefordított útmutató¹, amely európai szinten a digitális formában meglévő közkönyvtári szolgáltatásokat tartalmazza, természetesen linkekkel a szolgáltatások forrásaihoz. Az útmutató három szélesebb területtel foglalkozik: társadalompolitika, menedzsment és technikai kérdések. A program magyarországi szervezői különös figyelmet fordítottak rendezvényeik során a hátrányos helyzetű felhasználóknak nyújtandó szolgáltatásokra.

Ezt jól mutatja azon hazai rendezvények sorozata, amelyek a projekt keretei között zajlottak: valamennyien jól emlékezhetünk pl. a 2002 tavaszán tartott szolnoki konferenciára, amelyen a digitális útmutató bemutatása mellett hangsúlyosan szerepelt a hátrányos helyzetű olvasók számára nyújtandó szolgáltatások kérdése is; az utóbbi idők megerősödő kezdeményezései erre a rendezvényre vezethetők vissza.

A PULMAN egy másik jellegzetes feladata a könyvtárak, múzeumok és levéltárak helyi együttműködésének elősegítése. Szemben a közgyűjtemények európai együttműködési hálózatának kialakítására alakult Cultivate-projekttel, sikerült előkészítenie a helyi együttműködés alapjait. A Cultivate-projekt az Európai Unió következő periódusában nem folytatódik, „bukásának” tanulsága számomra az volt, hogy a magasabb szintű (országos, majd európai) együttműködés csak a valóban működő helyi közös munkákra épülve képzelhető el. Ezt az alapozó munkát végezte-végzi a PULMAN, felismerve az alulról építkezés fontosságát. Ezt a keretei között tartott közös rendezvények is alátámasztják: a már említett szolnoki konferencia után pl. a Szentendrén tartott találkozóon nagy sikerű előadások hangzottak el a levéltárak és múzeumok digitalizálásának témakörében.²

Visszatérve a PULMAN általános menedzsmentjére, a program imponáns eredményeket tudhat magáénak. A már említett útmutató megjelenítése mellett vala-

mennyi résztvevő ország elkészítette a maga országjelentését a közkönyvtárakra vonatkozóan, amelyek nagy része szerepel az egész Európa közkönyvtárait összefogó ún. NAPLE-jelentésben³. Az egységes szempontok alapján összeállított dokumentumok tényanyaga lehetőséget nyújt az országonkénti összehasonlító elemzésre, mint amelyet a program kiadványában, a PULMAN Express utolsó számában statisztikai elemzés formájában meg is jelentettek.⁴ A közvetlen szakmai kapcsolatok fejlesztését segítette elő, hogy a projekt keretében több, mint 70 könyvtári szakember vehetett részt speciális tréningeken Európa vezető közkönyvtáraiban. Magyarországról két kolléga vett részt a Finnországban és Görögországban tartott tanfolyamokon.

A nemzeti konferenciákon, amelyek többségét 2002 őszén tartották, több, mint 2500 vendég vett részt mindhárom közgyűjteményi szektorból, a legtöbb rendezvényen az egyes országok szakmapolitikai irányítói is előadásokat tartottak. Valamennyi nemzeti találkozó három fő témakört járt körül: a PULMAN-útmutató kérdését, a közkönyvtári stratégiákat, valamint a könyvtárak, múzeumok és levéltárak hatékonyabb együttműködésének lehetőségeit.

Március 13–14-én került sor a projekt összegző konferenciájára a portugáliai Oeiras városában. A konferenciára a PULMAN-koordinátorok mellett 41 európai ország politikusait (kulturális minisztériumi vezetők), valamint vezető szakembereit hívták meg a szervezők, a résztvevők száma 170 fő volt.

A megbeszélés plenáris részében a portugál kulturális miniszter és az Európai Bizottság információs társadalomért felelős vezetőjének köszöntője után a projekt menedzsere, Rob Davies beszámolt a PULMAN-program eredményeiről: az útmutató megjelenését követően több résztvevő országban kezdődött meg komoly formában a közkönyvtárak stratégiai tervezésének munkája. A program eredményeként tekinthető a könyvtárak, múzeumok és levéltárak helyi összefogásának néhány példája is.

Ezután a konferencia szekciókban folytatta munkáját. Ezek a következők voltak: „Demokrácia és állampolgárság”; „Gazdasági és társadalmi fejlődés”; „Élethosszig tartó tanulás” és „Kulturális sokszínűség”. Természetesen ezen témák kapcsán mindenkor a könyvtárak szerepe került az előadások fókuszába. A rendkívül informatív előadások a program keretében elindított helyi és országos kezdeményezésekről tudósították a hallgatóságot.

Én magam az első szekció prezentációit kísértem figyelemmel. Mary Rowlett (Essex County Libraries, Chelmsford) előadása az angliai Essex megyében kialakított elektronikus önkormányzati portál fejlesztéséről számolt be, arról a törekvésről, hogyan tervezik 2005-ig mindenki számára elektronikusan elérhetővé tenni a helyi kormányzati, helytörténeti, egészségügyi és természetesen a könyvtári információkat.

A következő előadás a Rijekai Városi Könyvtár projektjét mutatta be, amelynek keretében a könyvtárosok jelentős lépéseket tettek a város tinédzsereinek könyvtárba szoktatásáért. Személyre szabott programok, kiscsoportos foglalkozások rendezése segített abban, hogy a fiatalok nem veszítették el kapcsolatukat az olvasással, és továbbra is a könyvtár rendszeres használói maradtak. A szekció harmadik előadásában a Helsinkai Városi Könyvtár kísérletével ismerkedhettünk meg, amely a könyvtári szolgáltatásokat kivitte az épület falai közül, és bevásárló központok-

ban, aluljárókban ajánlja fel az információkat az utca emberének. A projekt elnevezése (Information Gas Station) mutatja a szervezők azon törekvését is, hogy egyre nagyobb teret kap az információs szolgáltatásban az önkiszolgálás, a lehetőségek minél szélesebb körű biztosítása az önálló információszerzésre.

A többi szekció előadásait a későbbiekben a szekcióvezetők összefoglalói alapján tekintették át a résztvevők. A minisztériumi tisztségviselők külön szekció keretében ismerkedtek meg a PULMAN céljaival, egyhangúan támogatták a jövőre vonatkozó akciótervét, és ígéretet tettek a program anyagi támogatására is. Külön érdekessége a konferenciának, hogy a szervezőknek a legtöbb európai ország valóban felelős szakmapolitikusait sikerült mozgósítaniuk, a miniszteri szinttől az államtitkárokön keresztül a szakmai osztályok vezetői így közvetlenül kapcsolatba kerültek a résztvevő szakemberekkel, felelős Európai Unió tisztségviselőkkel és a program menedzsmntjével.

A konferencia második napján általános tájékoztató hangzott el a 2004-ben esedékes újabb Európai Unió pályázati kiírás részleteiről a 6-os keretprogramon belül. Az Európai Unió tisztségviselői az eddigi eredmények ismeretében bíztatták a PULMAN-projekt vezetőit a további pályázati lehetőség kihasználására. Rob Davies, a projekt koordinátora bejelentette, hogy a 2004-es kiírásig átmeneti megoldást kell keresni, ami pénzügyileg is biztosítja a PULMAN működésének folyamatosságát. Erre külön pályázatot adnak be, amelyhez a résztvevő országok minisztériumainak szándéknyilatkozata szükséges. Ez magyar részről már megtörtént, reméljük az áthidaló pályázat sikeres lesz.

Ezután került sor a konferencia talán legnagyobb fontosságú eseményére, az oeirasi felhívás végleges szövegének elfogadására. A felhívás a közkönyvtárak megnövekedett szerepével foglalkozik, a társadalom újabb kihívásainak megfelelő területeken. A nagy hatású kiáltvány hosszú távon meghatározza a közgyűjtemények leendő feladatait, tevékenységi körét. A dokumentum magyar fordítása is elkészült, olvasóink beszámolóim után tanulmányozhatják.

Reméljük, Magyarország a következő periódusban is tevékeny részt vállal különböző Unió projekttek keretein belül a könyvtárak hazai és nemzetközi fejlesztésének munkálataiban, ennek érdekében rengeteg még a tennivalónk.

JEGYZETEK

- 1 Magyar fordítását ld.: <http://www.ki.oszk.hu/pulman/dg/index.html>
- 2 A 2002. október 4-én tartott workshop programját ld. Billédiné Dr. Holló Ibolya NKA számára készített beszámolójában: <http://www.ki.oszk.hu/pulman/nkabeszamolo.html>
- 3 A jelentés címe: The report on the public library in the electronic world: a survey initiated by National Authorities of Public Libraries in Europe. (Jelentés a közkönyvtárakról az elektronikus világban: a NAPLE által kezdeményezett áttekintés) <http://www.bs.dk/naple/survey.pdf>
- 4 Fuegi, David–Jennings, Martin: Public Libraries in Europe: a statistical view. – Pulman Express: Special Conference Edition. 2003. March 24–27.

Dippold Péter

Az oeirasi kiáltvány

A PULMAN-hálózat programja az e-Európa megvalósításáért

36 európai ország (1) miniszterei, magas rangú döntéshozói és szakemberei a következő prioritásokat jelölték ki a portugáliai Oeirasban 2003. március 13–14-én rendezett PULMAN stratégiai konferencián:

Megfelelő finanszírozásra, valamint helyi és országos szintű támogatásra van szükség ahhoz, hogy:

- a közkönyvtárak – a levéltárakkal és múzeumokkal együttműködve – kiemelt szerepet kapjanak az e-Európa akcióterv (2) megvalósításában. Ehhez mielőbb elektronikus információ-szolgáltató központokká kell fejlődniük.
- a PULMAN-hálózat (3) irányelveinek és gyakorlatainak átvételével a közkönyvtárak kielégíthessék az információs társadalom minden rétegének igényeit.

E célok eléréséhez a közkönyvtáraknak

- megújult, minőségi szolgáltatásokat kell kínálniuk, felhasználva a digitális technológiákat, és lehetővé téve az állampolgárok számára, hogy személyes céljaikat megvalósíthassák a változó világban. Mindez elősegíti az egységes európai társadalom és a sikeres, tudásalapú gazdaság kialakulását.
- a PULMAN-hálózat 36 országának könyvtáraiba beiratkozott több mint 150 milliós tagságra (4) támaszkodva számottevő fejlődést kell elérniük abban, hogy az állampolgárok – különösen azok, akiket társadalmi vagy digitális kirekesztés veszélye fenyeget – igénybe vegyék a könyvtári szolgáltatásokat.

A PULMAN-konferencia megállapítja, hogy az állampolgárok számára jelentős előnyöket nyújtana a közkönyvtári, levéltári és múzeumi szolgáltatások következetes támogatása helyi, országos és európai szinten, négy meghatározott területen.

A közkönyvtárak, a levéltárakkal és múzeumokkal együttműködésben a következő célokat tűzik ki:

Demokrácia és polgárosodás

- A közösség egészének igényeit kielégítve elő kell segíteniük a polgári, demokratikus társadalom kialakulását, szabad hozzáférést kell nyújtaniuk minden kultúrához és tudáshoz, valamint küzdeniük kell a kirekesztés ellen azál-

tal, hogy vonzó és kellemes környezetet biztosítanak az emberek számára. Különös figyelmet kell fordítaniuk a speciális csoportok, például a fogyatékos-sággal élők, tizenévesek, idősek, munkanélküliek és kistelephelyeken élők igényeire.

- Támogatniuk kell az e-kormányzással, e-egészségüggyel, e-kereskedelem-mel és e-tanulással kapcsolatos szolgáltatások igénybevételét egyszerű, objektív és felhasználóbarát hozzáféréssel, és az elektronikus információforrás-sok használatának megtanításával.

Egész életen át tartó tanulás

- Különös figyelmet kell fordítaniuk a gyermekekre és nevelőikre azáltal, hogy játékok és új technológiák alkalmazásával szórakoztató, biztonságos és ösztönző környezetet teremtenek az iskolai munkához és szabadidős tevékenységekhez, valamint partnerkapcsolatot alakítanak ki iskolákkal és más oktatási intézményekkel.
- Az oktatási intézményrendszeről független, informális tanulási központokká kell fejlődniük, kihasználva az e-tanulás valamennyi lehetőségét, hogy megfelelő tartalmat, képzést és segítséget tudjanak nyújtani az állampolgároknak életük bármely szakaszában.
- Hozzá kell járulniuk a művelt információs társadalom kialakulásához úgy, hogy az olvasást továbbra is minden eszközzel, az Internet bevonásával is támogatják.

Gazdasági és társadalmi fejlődés

- Európa leggyakrabban használt nyilvános Internet-hozzáférési pontjainak (Public Internet Access Point – PIAP) bizonyított sikerére alapozva küzdeniük kell a digitális írástudatlanság és megosztottság ellen, hozzáférést és képzést biztosítva azoknak, akiket az információs társadalomból való kirekesztés veszélye fenyeget, valamint olyan új csatornákon keresztüli szolgáltatásokkal, mint a digitális televízió, amint ezek az eszközök helyi szinten elérhetővé válnak.
- A helyi gazdasági közösségekkel és más szolgáltatókkal együttműködésben, értéknövelt információs szolgáltatásokkal kell támogatniuk a tudás gazdaságának kialakulását Európában.

Kulturális sokszínűség

- Erősíteniük kell a helyi közösséghez tartozás érzését, a család és a lakóhely történetének ismeretét egy fokozottan globalizálódó világban, a könyvtárak, a múzeumok és a levéltárak digitális és nyomtatott anyagainak előállítással, hozzáférhetővé tételével és megőrzésével a jövő generációi számára.
- Támogatniuk kell az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási sokszínűséget, elő kell segíteniük a kulturális azonosságtudatot és a társadalmi integrációt, be-

vonva a helyi polgárokat és közösségi csoportokat a mindenki számára hozzáférhető, digitális forrásokat tartalmazó „Kollektív emlékezet” létrehozásába.

Vonatkozó dokumentumok:

- Múzeumok, eszmei örökség és globalizáció. Shanghaji Charta, ICOM (2002)
Az IFLA Glasgow-i deklarációja a könyvtárakról, információs szolgáltatásokról és a szellemi szabadságról (2002)
Az IFLA kiáltványa az Internetről (2002)
A NAPLE állásfoglalása az európai közkönyvtárak fejlődéséről (2002)
Az EBLIDA állásfoglalása a könyvtárak szerepéről az egész életen át tartó tanulásban (2001)
Közkönyvtári szolgáltatások: az IFLA/UNESCO fejlesztési irányelvei (2001)
Lundi irányelvek: e-Európa, digitalizálási együttműködés, az EC Információs Társadalom Főigazgatósága (2001)
Az Európa Tanács és az EBLIDA irányelvei a könyvtári jogalkotásról és könyvtárpolitikáról Európában (2000)
Az Európa Tanács ajánlásai a levéltárakhoz való hozzáférés európai szabályozásáról (2000)
Koppenhágai deklaráció (1999)
Leuveni kommuniké (1998)
Az Európa Parlament Kulturális, Ifjúsági, Oktatási és Média Bizottságának beszámolója a „Könyvtárak szerepe a modern világban” címmel. (1998)
Múzeumok és kulturális diverzitás: elvi állásfoglalás. ICOM (1997)
Az IFLA/UNESCO közkönyvtári kiáltványa (1994)

* * *

JEGYZETEK

- 1 A PULMAN-hálózat tagjai: Albánia, Ausztria, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Cseh Köztársaság, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Macedónia, Magyarország, Moldávia, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szerbia és Montenegró, Szlovák Köztársaság, Szlovénia, Törökország, Ukrajna.
- 2 http://europa.eu.int/information_society/eeurope/index_en.htm
- 3 <http://www.pulmanweb.org/DGMs/DGMs.htm>
- 4 <http://www.libecon.org>

Az oeirasi akcióterv

A PULMAN-konferencia felkéri a minisztereket, továbbá az országos és helyi szintű döntéshozókat és szakembereket, hogy meghatározott időn belül:

1. Dolgozzanak ki olyan stratégiákat, amelyek úgy hasznosítják és fejlesztik tovább az európai közkönyvtárak, levéltárak és múzeumok átfogó hálózatának infrastruktúráját és szaktudását, hogy az teljes körűen elláthassa lehetséges társadalmi, kulturális és gazdasági szerepét.
2. Helyezzék előtérbe olyan kulcstevékenységek helyi és országos szintű finanszírozását mint az Internethez és az elektronikus információforrásokhoz való hozzáférés biztosítása, digitalizálás, új szolgáltatások kipróbálása, megfelelő technikai infrastruktúra biztosítása – ideértve a szélessávú Internetcsatlakozást, ahol erre lehetőség van – valamint közös szabványok alkalmazása.
3. A kulturális örökség szektor (közkönyvtárak, múzeumok, levéltárak) összehangolt irányelveinek kialakítása érdekében fontolják meg ágazatközi hivatalok létrehozását és a minisztériumok közötti együttműködés lehetőségét.
4. Törekedjenek hatékony együttműködésre a kulturális örökség területéhez tartozó helyi intézmények és más kiemelkedő fontosságú gazdasági és társadalmi szektorok között (pl. oktatás, foglalkoztatás, turizmus, közösségi szervezetek) a helyi szolgáltatások átszervezése, valamint a költséghatékony gazdálkodás és irányítás érdekében.
5. Biztosítsanak interaktív hozzáférést a helyi történelmet, irodalmat, művészeteket, és közösségi témákat a legmodernebb multimédiás és digitális formában feldolgozó anyagokhoz, szükség esetén oktatási segédanyagként összeállítva.
6. Támogassák a kiválósági központok kialakulását, amelyek ösztönözhetik a bevált gyakorlati megoldások alkalmazását, és szükség szerint innovatív szolgáltatások szélesebb körű alkalmazásának kiindulópontjai lehetnek.
7. Alkalmazzanak új irányelveket a munkaerőfelvétel és a továbbképzés területén, ideértve a megfelelő bérezést és munkakörülményeket is, hogy a könyvtárosok képesek legyenek optimálisan kielégíteni a könyvtárhasználók igényeit olyan területeken is, mint a tanulás és az információk társadalom technológiáinak használata.
8. Kísérjék figyelemmel a könyvtárhasználók változó igényeit és ezekhez igazítsák a fejlesztési és beruházási terveket.
9. Rendszeresen elemezzék és értékeljék a szolgáltatásokat, főként azokat, amelyek az új technológiákat használják fel, és állapítsanak meg teljesítményértékelési kritériumokat a befektetés eredményességének megállapítására.
10. Javasoljanak országos és európai szintű kutatási és a kutatás eredményeinek hasznosítására ösztönző tevékenységeket, ahol lehet, együttműködésben más, a kutatást támogató szervezetekkel és olyan magánvállalatokkal, amelyek az információhoz való hozzáféréssel, tartalomfejlesztéssel és digitalizálással foglalkoznak.

Oeiras, 2003. március

Brit–magyar szeminárium Budapesten – másodszer

2003. április 1-jén és 2-án került sor a második brit–magyar könyvtári szemináriumra, ez alkalommal az Országos Széchényi Könyvtárban. A rendezvény szervezői a British Council, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) és a Könyvtári Intézet voltak.

A konferencia a könyvtárak stratégiai fejlesztésének kulcskérdéseivel foglalkozott „A stratégiától a megvalósításig” címmel. A rendezvény céljai a szervezők szándéka szerint a következők voltak: tapasztalatcsere és kölcsönös tájékozódás, személyes kapcsolatok kiépítése, a jövőbeni együttműködés megalapozása. A British Council jóvoltából ez alkalommal négy angol szakember látogathatott el Magyarországra. A konferenciára az ODR könyvtárak egy-egy vezetője vagy vezető munkatársa kapott meghívást, a résztvevők száma meghaladta a 60 főt.

A fő előadások között elsőként *Kócziánné Szentpéteri Erzsébet* (NKÖM Közgűjteményi főosztály) adott összefoglalót a közgűjtemények magyarországi fejlesztési trendjeiről. Ezt követte *Skaliczki Judit* (NKÖM Könyvtári osztály) előadása a magyar könyvtárügy fejlesztési tervének stratégiai céljairól a 2003–2007-es időszakban.

A könyvtárak stratégiai fejlesztése az Egyesült Királyságban című, átfogó előadást *Chris Batt* (Re:source) tartotta, melynek során három jelentős fejlesztési programot mutatott be: a People’s Network projektet, amelynek keretében 4300 közkönyvtárat kapcsoltak be a világhálóba, s amelynek révén 32 ezer munkaállomás áll nyilvános használatra rendelkezésre; a Kulturális Minisztérium nemrég közzétett jelentését (A fejlesztések keretei: könyvtár, tanulás és információ a következő évtizedben), amely egy hároméves fejlesztési terv alapjául szolgál; és a Re:source tevékenységét.

Az előadások további csoportjai a magyar stratégiai terv egy-egy „pillére” köré szerveződtek: regionális koordináció és együttműködés (levezető elnök: *Ramháb Mária*), a könyvtárak és a tanulás (levezető elnök: *Bartos Éva*), nemzetközi kapcsolatok és európai kezdeményezések (levezető elnök: *Dippold Péter*).

A regionális együttműködéssel foglalkozó szekcióban *Ramháb Mária* (Katona József Könyvtár, Kecskemét) tartott bevezető előadást arról, hogy ezek a kérdések hogyan jelennek meg a magyar könyvtárügy fejlesztési tervében. *Adie Scott* (Croydon) egy londoni könyvtár szolgáltatási tapasztalataira támaszkodó esettanulmányral illusztrálta, hogy milyen lehetőségekkel és kihívásokkal bővült az utóbbi években a közkönyvtárak együttműködése (számítógépes fejlesztések, képzési tevékenységek, a szolgáltatások fejlesztésének támogatása), és milyen programokba kapcsolódtak be közkönyvtárak (az élethosszig tartó tanulás, az alapkészségek elsajátítása, a formális tanulás támogatása). Ezután következett *Chris*

Batt (Re:source) újabb előadása a brit közgyűjtemények együttműködésében megmutató új trendekről, különös tekintettel az úgynevezett regionális feladatokra, amelyek keretében regionális ügynökségeket létesítenek annak érdekében, hogy előmozdítsák a közgyűjtemények szorosabb együttműködését és fokozottabb integrációját. A regionális feladatok körébe tartoznak a tanulási lehetőségek, a szolgáltatások elérhetőségének értékelése, az információs és kommunikációs technológia fejlesztésével kapcsolatos elképzelések is. *Zselinszky Lászlóné* (Móricz Zsigmond Könyvtár, Nyíregyháza) Közös könyvtári szolgáltatások a Kárpátok Euro régióban címmel mutatta be a regionalizmus érvényesülését könyvtára tevékenységrendszerében az 1996–2002-es időszakban. Ezután részletesen megismertette a hallgatóságot a Szaboles-Szatmár-Bereg megye könyvtári ellátását javítani szándékozó bibliobusz-projekt előkészítésének és megvalósításának menetével. *Pallósiné Toldi Márta* (Berzsenyi Dániel Könyvtár, Szombathely) a kis települések könyvtári ellátásának megoldásáról – többek között az önkormányzatok dilemmáiról, az új modellekről, a szemléletváltás szükségességéről – szolt a Vas megyei gyakorlat alapján.

A könyvtárak és a tanulás címet viselő szekció munkáját *Pálvölgyi Mihálynak* (Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely) az angol kollégák körében is nagy érdeklődést keltő, a könyvtárosképzésre is kitekintő előadása alapozta meg „Lehetőségek a nyílt tanulásra Magyarországon” címmel. *Rosalie Byrne* (Brit Oktatási és Szakképzési Minisztérium) azt taglalta, hogy milyen szolgáltatások segítik az Egyesült Királyságban a „tanuló társadalmat”, milyen sajátos igények merülnek fel a közgyűjtemények használói körében, milyen együttműködési lehetőségek nyílnak a közgyűjtemények számára ezen a területen. *Adie Scott* (Croydon) azt a kérdést vizsgálta, hogy mit tehetnek a közkönyvtárak (amelyeket – ahogy elmondta – régebben „a szegények egyetemé”-nek tartottak, újabban „utcasarki egyetemek”-nek titulálnak) a tanulás segítése érdekében: a könyvtár legyen az elérési pont a helyi közösség számára a tanulásához, különösen az interneten már elérhető forrásokhoz. A croydoni könyvtári hálózat gyakorlatából vett példákon mutatta be, hogy milyen változások történtek az utóbbi időben a szolgáltatások fontossági sorrendjében, és milyen hatással voltak ezek a változások a használókra és a könyvtárosokra. *Bartos Éva* (Könyvtári Intézet) a könyvtár tanulási központi feladatait vizsgálta a különböző könyvtártípusok esetében a magyar szakirodalomban tett megállapítások tükrében, majd a használóképzés és a könyvtárosképzés területén fogalmazta meg a közkönyvtárak teendőit.

A nemzetközi kapcsolatok és európai kezdeményezések szekcióban először *David Dawson* (Re:source) adott tájékoztatást intézménye ez irányú tevékenységéről és stratégiai céljairól. Gyakorlatias és hasznos beszámolója kitért a kultúra területén zajló európai projektekre is (eEurope 2005, MINERVA stb.). Itt csak azt a megállapítást idézzük, amely szerint a született angol szakembereknek is óriási gondot jelent az EU-s pályázati adatlapok nyelvezetének megértése... A magyar könyvtárügy nemzetközi stratégiájának kialakítása felé összefoglaló címen először *Dippold Péter* (Könyvtári Intézet) ismertette a magyar könyvtárak részvételének tapasztalatait az európai uniós projekteken. Ezt követően a felsőoktatási könyvtárak együttműködési kezdeményezéseiről szolt *Mader Béla* (Szege di Egyetem Könyvtára), a közművelődési könyvtárakéiról pedig *Biczák Péter* (Megyei Könyvtár, Szentendre).

A konferenciát követő napon délelőtt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumában Koncz Erika államtitkár asszony részvételével záró megbeszélésre került sor az angol vendégekkel arról, hogy milyen témákat lenne célszerű felvenni a brit–magyar kormányközi kulturális együttműködés programjába a könyvtári és múzeumi területen a következő három éves időszak során.

A résztvevők tájékozódását a szervezők az előadások összefoglalóival és vetített képeinek nyomtatott (lefordított) változataival igyekeztek segíteni. Az előadások egy része várhatóan nyomtatásban is megjelenik a Könyvtári Figyelőben, illetve annak hálózati változatában. A rendezvény kapcsán összegyűlt brit könyvtár-politikai dokumentumok, prospektusok stb. a Könyvtártudományi Szakkönyvtár gyűjteményét gazdagítják.

A Könyvtári Intézet munkatársai bíznak benne, hogy a sikeres második brit–magyar könyvtári szemináriumot továbbiak követik majd egy-egy aktuális témáról.

FÜGGELÉK

Ízelítőül azok számára, akik nem vettek részt a rendezvényen, de érdeklődnek a brit könyvtárügy új fejleményei iránt, néhány hálózati címet közlünk a tájékozódáshoz:

Re:source. The Council for Museums, Archives and Libraries

<http://www.resource.gov.uk>

Croydon County Council Libraries (Croydoni megyei könyvtári hálózat)

<http://www.croydon.gov.uk>

Department of Education and Skills (Oktatási és Szakképzési Minisztérium)

<http://www.dfes.gov.uk>

Department for Culture, Media and Sport (Kulturális, Médiaügyi és Sportminisztérium)

<http://www.dcms.gov.uk/heritage/index.html>

Empowering the learning community (a tanuló társadalom „felvértezésének” programja)

– A Library and Information Commission Education and Libraries Task Group jelentése és ajánlásai a Kulturális, Médiaügyi és Sportminisztérium és az Oktatási és Foglalkozásügyi Minisztérium államtitkárai számára (2000. március)

<http://www.lic.gov.uk/publications/policyreports/empower>

New Opportunities Fund (új lehetőségek pénzalap) – A Lottery Fund (szerencsejáték-alap) finanszírozza ezt a programot, amelynek keretében országos egészségügyi, oktatási és környezetvédelmi projektek valósulnak meg.

<http://www.nof.org.uk>

UK on-line (Egyesült Királyság Online) – Ennek a programnak az a célja, hogy az interneten az üzleti, közigazgatási/kormányzati és közösségi szolgáltatások mindenki számára elérhetőek és hasznosan igénybe vehetőek legyenek. Erre a célra hatezer UK on-line központot létesítenek, kb. 3000-et közkönyvtárakban.

<http://www.ukonline.gov.uk>

<http://www.letsallgeton.uk>

Hegyközi Ilona